

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Тези доповідей

**міжнародної науково-практичної
конференції
“Економічний розвиток і спадщина
Семена Кузнеця”**

30 – 31 травня 2019 р.

Харків 2019

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, протокол № 8 від 3 травня 2019 р.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця”: тези доповідей, 30 – 31 травня 2019 р. – Х.: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2019. – 446 с.

У збірнику наведено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця”. Представлено теоретичні та практичні результати наукових досліджень і розробок вчених щодо проблем економічного розвитку, циклічної динаміки соціально-економічних процесів, модернізації системи освіти, соціального розвитку суспільства, використання сучасних інформаційних технологій в управлінні системами, моделювання бізнес-процесів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

КОМПЕТЕНТІСТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗМІН У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Економічні реформи в європейських країнах зумовлюють зміни у системі вищої освіти як в Польщі, так і Україні [2].

Підвищений попит на працівників певною мірою не задовольняється внаслідок низького рівня їх компетентності, що вимагає суттєвих змін у забезпеченні якості вищої освіти.

Предметом державної уваги є уведення в практику національних рамок кваліфікацій як в Польщі, так і Україні [4], але увага до них з боку роботодавців є недостатньою, що мало впливає відповідно на програми навчання. Саме підвищення компетентнісного потенціалу вищої освіти є нагальним завданням закладів вищої освіти.

Мета – визначити переваги змін для підготовки фахівців у вищій освіті європейських країн із формування компетентнісного потенціалу.

Виклад основної частини. У вищій школі Польщі відбуваються суттєві зміни у зв'язку з прийняттям 2018 року нового закону про вищу освіту [5], незважаючи на те, що попередній діяв з 2014 року. Це може свідчити про швидкі зміни у структурі попиту на фахівців і посиленні вимог до компетентнісного потенціалу вищої школи. В Україні теж обговорюються пропозиції щодо внесення змін у діючий з 2014 року закон України “Про вищу освіту” [2].

З 1 січня 2019 року у Польщі почався запланований на три роки процес інституційних змін у вищій освіті, який стосується розробки нових статутів закладів вищої освіти (ЗВО), посилення відповідальності ректора, реформування процедури отримання вчених ступенів, побудови нової моделі фінансування вищої освіти. З'явиться новий орган – Рада ЗВО [5].

Підготовка спеціалістів з вищою освітою повинна бути спрямована на формування компетентного фахівця, здатного вирішувати різні проблеми у професійній та/або дослідницько-інноваційній діяльності, що вимагає поглибленого переосмислення існуючих та створення модерних цілісних знань та/або спеціальної діяльності.

За оцінкою експертів зменшується кількість студентів не повинна означати крах для вищої освіти за умови, що не відбуватиметься зменшення фінансування ЗВО. Обсяг коштів на одного студента в Польщі становить трохи більше 3000 євро, а середня сума по ЄС – понад 6000 євро, відповідно повинно змінити норматив з кількості студентів у розрахунку на одного викладача: у Польщі – 17, середнє по ЄС – 12 [1], що впливає на якість навчання.

Важливість компетентнісного потенціалу вищої освіти відзначається у Польщі [6], де роботодавці все більше відчувають дію конкурентних ринків на посилення вимог до компетентності працівників. Підвищення компетентнісного потенціалу підприємств стає інструментом управління кадрами. Менеджери виконують впровадження інноваційних методів та засобів першочергового використання набутих та нових знань, умінь, комунікаційної активності та відповідальності працівників у їхніх поточних завданнях та у впровадженні довготривалих планів.

Зміни у європейській системі вищої освіти відповідають положенням рамок кваліфікацій, спрямованих на досягнення порівнюваності у здобутому ступені вищої освіти різних країн, зокрема, і в Україні, для пришвидшення формування адаптаційних можливостей працівників на глобальному ринку праці.

Новий польський закон про вищу освіту викликав дискусію щодо безкоштовного доступу до другої спеціалізації [7], який є обмеженим рівнем успішності за першою. Для аргументації з цього питання необхідно звернутися до оцінки компетентнісного потенціалу змін, який повинен збільшуватися внаслідок одержання додаткових компетентностей відповідно до вимог ринку праці, з іншого боку – це визначення доцільності такої форми навчання, адже часто студенти йдуть вчитися на другу спеціальність, щоб швидше знайти роботу, що здебільшого спричинює зниження успішності за першою.

Українська система вищої освіти не передбачає безкоштовного одержання іншої спеціальності, за певним виключенням, але вона надає широку можливість вибору студентами чималого переліку предметів для вивчення (два в семестр), що є адаптивним інструментом постійного пристосування до вимог ринку праці.

Для оцінки наповненості організаційних змін як польської, так і української системи вищої освіти для створення можливості формування компетентнісного потенціалу бажано більш ретельно та мотивовано залучати роботодавців до формування складу компетентностей та надалі визначенні навчальних спеціалізацій та предметів. Процес діалогу повинен бути постійним, що вимагає суттєвих зусиль з обох сторін.

Українські дослідники вважають, що досвід Польщі може бути корисним для України у реформуванні вищої освіти [8]. Польський уряд прагне постійно підвищувати глобальну конкурентоспроможність

польської системи вищої освіти, зокрема, відповідно до останніх змін через збільшення витрат бюджету на розвиток системи вищої освіти та активного залучення ресурсів структурних фондів ЄС.

Між тим формування компетентнісного потенціалу змін у системі вищої освіти щодо їх результативності повинно мати і інші ресурсні відмінності щодо самих учасників цього процесу. Основним перетворенням польської системи вищої освіти є проділ ЗВО на академічні та професійні, кожному з яких буде присвоєно наукову категорію – від А + до С [1, 8]. Це можна розглядати як можливу основу для виміру компетентнісного потенціалу, що вплине надалі на можливості формування освітніх програм та присвоєння наукових ступенів. Польські регулятори вважають, що роздільне фінансування академічних і професійних ЗВО знизить між ними конкуренцію. Стосовно системи управління в ЗВО, частина повноважень буде передана новоствореній раді, а інша частина реалізується самим ЗВО, що відображається у статуті.

Такі зміни повинні вплинути на підвищення значення ЗВО та викладачів щодо формування власних брендів та створення умов для витвору особистісного бренду студентів, які є відображенням сформованого компетентнісного потенціалу. Всі ці зміни відповідають положенням рамок кваліфікацій, що є характерним і для змін у системі вищої освіти України.

Польська рамка кваліфікацій (PRK) [3], подібно до Європейської рамки кваліфікацій (EQF), складається з восьми рівнів. Кожен з них описується загальними твердженнями, що характеризують вимоги до знань, навичок та соціальних компетентностей, які повинні набути особи, які досягли цього рівня. Характеристики, властиві для кваліфікації, отриманої у вищій освіті – це рівні 6–8, що певною мірою тотожне українському регулюванню.

На додаток до PRK може бути розроблена галузева рамка кваліфікацій (SRK), яка є переліком характеристик, властивих для професійної кваліфікації певної галузі чи виду економічної діяльності. Такий секторний підхід посилює компетентнісний потенціал вищої освіти через визначення структури кваліфікацій з інтегрованої системи кваліфікацій (ZSK) в галузеві, посилюючи увагу до їх особливостей і напрямів розвитку. Є приклади створення проектів SRK для банківського сектору, IT, спорту, туризму, телекомунікацій, будівництва, послуг з розвитку та індустрії моди. Такий перелік не є однорідним, що свідчить про більшу зацікавленість саме до цих видів діяльності як таких, що вимагають суттєвих перетворень щодо впровадження компетентнісного підходу при підборі кадрів та забезпеченні прогресу в галузі. Як показує досвід інших європейських країн, внаслідок впровадження вимог рамок кваліфікацій зростає кількість працівників, зацікавлених у номінальному підтвердженні своїх компетентностей, а також підвищенні кваліфікації. Це є створенням

мотивуючої основи для корисної та ефективної праці. Динамічні зміни, що відбуваються на ринку праці у світі, свідчать про те, що як працівники, так і роботодавці повинні демонструвати більшу гнучкість, тобто відповідати новим викликам та формувати здатність адаптуватися до нових вимог ринку праці, які мають знайти відображення у зростанні компетентнісного потенціалу вищої освіти.

Необхідність модернізації сучасної вищої освіти посилює задачі для вчених із пошуку способів запровадження компетентнісного підходу, який спрямований на створення умов для надання якісних освітніх послуг через здатність осіб фахово діяти в проблемних ситуаціях, використовувати практику ефективної спеціальної діяльності в певній галузі.

Висновки. Компетентнісний потенціал змін у системі європейської вищої освіти спрямований на значне поліпшення якості освіти за рахунок удосконалення та впровадження компетентнісного підходу. Він направлений на здатність ЗВО до надання таких освітніх послуг, які б формували компетентних фахівців, спроможних визначати та реалізовувати мету розвитку як підприємства, так і країни для досягнення необхідного рівня ефективності та конкурентоздатності з урахуванням стратегічних перспектив в умовах змін зовнішнього середовища відповідно до вимог рамок кваліфікацій.

Список літератури

1. Urszula Mirowska-Łoskot. *Rektorzy szykują własną ustawę: Chcą większej autonomii uczelni*. [Online]. Available: <https://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/828258,rektorzy-szykują-wlasna-ustawe-chca-wiekszej-autonomii-uczelni.html>. Accessed on: Mar. 26, 2019.
2. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. *Про освіту: Закон України*. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/print> 15102 24331292668. Дата звернення: Мар 25, 2019.
3. Polska Rama Kwalifikacji: Czym jest ZSK/ [Online]. Available: <http://kwalifikacje.edu.pl/czym-jest-zsk/>. Дата звернення: Бер. 25, 2019.
4. Національна рамка кваліфікацій: *Постанова КМУ* [Електронний ресурс]. Доступно: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>. Дата звернення: Бер. 25, 2019.
5. *Новий закон про вищу освіту в Польщі* [Електронний ресурс]: Доступно: <https://polsha24.com/novosti/vstupil-v-silu-novyi-zakon-o-vysshem-obrazovanii-v-polshe-9141/>. Дата звернення: Бер. 25, 2019.
6. К. Рейман, та Н. М.Внукова, “Компетентнісний підхід у забезпеченні надання якісних освітніх послуг”, *Міжнародна конференція “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця”*, Харків, 2018, с.332-333.
7. Є. Стадний, *Реформа вищої освіти в Польщі: частина перша*. [Електронний ресурс]. Доступно: https://lb.ua/blog/jegor_stadny/129760_reforma_vishchoi_ospiti_v_polshchi.html. Дата звернення: Бер. 25, 2019.
8. М. Жулінська, *Польський досвід реформи вищої освіти*. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2018/11/15>. Дата звернення: Бер. 25, 2019.

Г. Писаревська, А. Семенченко ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ HR-ТРЕНДІВ НА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ.....	386
О. Писарчук, А. Марачевська НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІПОТЕЧНОГО ЖИТЛОВОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	388
Г. Плеханова, О. Плоха СТАЛІЙ РОЗВИТОК ГЕНДЕРНОГО РУХУ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В УНІВЕРСИТЕТ.....	390
N. Prus, O. Ivaniga FEATURES OF THE PROFESSIONAL IMAGE OF THE FUTURE SPECIALIST.....	392
Р. Пукала, Н. Внукова КОМПЕТЕНТІСТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗМІН У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	394
О. І. Пушкар, Є. М. Грабовський ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ.....	396
І. Решетняк, О. Олексенко УПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС.....	398
Н. Самсоненко, О. Гончарова СИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ.....	400
J-U. Sandal SOCIAL PROGRESS OF THE SOCIETY.....	402
Г. Свидло СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ КІЛЬКОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА ПРИВАБЛИВІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	403
Е. Степанова, Д. Касьмін РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	405
K. Stiepanova, L. Afanaseva THE PROBLEM OF MONITORING THE QUALITY OF EDUCATIONAL PROCESS.....	407
О. Стрижак, Ю. Лола ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	409
H Strokovych, O. Mykolenko, S.-O. Y. Collin EXAMINING THE DIFFERENCES IN ETHICAL IDEOLOGY BETWEEN BUSINESS AND NON-BUSINESS STUDENTS IN UKRAINE.....	411
В. Ушкальов, М. Мартіянова ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ.....	413
О. А. Чехратова, М. І. Алексєєва НАВЧАЛЬНА АВТОНОМІЯ І СТРАТЕГІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	415
V.T. Cheshko, Yu.V.Kosova TRIPLE HELIX OF HIGH HUME TECHNOLOGIES, BIO-POLITICS AND BIO-ECONOMICAL DEVELOPMENT AS GLOBAL TREND IN EVOLUTION OF MODERN CIVILIZATION (AT THE CROSSROAD OF NATURAL AND SOCIAL PHILOSOPHY).....	417